

Rolnummer 5600
Arrest nr. 86/2013 van 13 juni 2013

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997, zoals vervangen bij de wet van 2 februari 2005, gesteld door het Hof van Beroep te Luik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters R. Henneuse en M. Bossuyt, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, E. Derycke, J. Spreutels en P. Nihoul, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 26 februari 2013 in zake C.P. tegen de nv « Axa Bank », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 1 maart 2013, heeft het Hof van Beroep te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997, in die zin geïnterpreteerd dat de echtgenoot van de gefailleerde bevrijd is van elke schuld die hij gezamenlijk of hoofdelijk met de gefailleerde is aangegaan, zelfs indien die schuld werd aangegaan ten bate van het eigen vermogen van die echtgenoot, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het de schuldeiser van de echtgenoot die zich ertoe heeft beperkt zich borg te stellen voor de persoonlijke verbintenissen van de gefailleerde, zonder een voordeel voor zijn eigen vermogen eruit te halen, en de schuldeiser van de echtgenoot die gezamenlijk of hoofdelijk met de gefailleerde die schuld is aangegaan ten bate van zijn eigen vermogen, op eenzelfde wijze behandelt, waarbij in beide gevallen de schuldeiser zijn rechten van vervolging tegen de echtgenoot worden ontzegd ? ».

Op 27 maart 2013 hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en L. Lavrysen, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen een arrest van onmiddellijk antwoord te wijzen.

C.P. heeft een memorie met verantwoording ingediend.

De bepalingen van voormelde bijzondere wet met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen*

De nv « Axa Bank » heeft aan C.P. en aan F.K., wettelijk samenwonenden, in de hoedanigheid van hoofdelijke medekredietnemers, een krediet toegekend voor het verbouwen van een onroerend goed waarvan C.P. de enige eigenaar is. F.K. is vervolgens failliet verklaard en zijn verschoonbaarheid is vastgesteld.

De nv « Axa Bank », geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter, betwist de uitbreiding, tot C.P., van het voordeel van de verschoonbaarheid, waarbij zij aanvoert dat, indien artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 in die zin wordt geïnterpreteerd dat de verschoonbaarheid van de gefailleerde met zich meebrengt dat de echtgenoot automatisch wordt bevrijd van elke schuld die hij gezamenlijk of hoofdelijk met de gefailleerde is aangegaan, zelfs indien die schuld is aangegaan ten bate van het eigen vermogen van die echtgenoot, dat artikel voorziet in een identieke behandeling van de echtgenoot die zich ertoe heeft beperkt zich borg te stellen voor de persoonlijke verbintenissen van de gefailleerde, zonder daaruit een voordeel voor zijn eigen vermogen te halen, en de echtgenoot die die schuld gezamenlijk of hoofdelijk met de gefailleerde is aangegaan ten bate van zijn eigen vermogen, waarbij in beide gevallen de schuldeiser zijn rechten van vervolging tegen de echtgenoot worden ontzegd, zonder dat die identieke behandeling objectief en redelijk verantwoord is.

Het Hof van Beroep te Luik heeft bijgevolg de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag aan het Hof gesteld.

III. *In rechte*

- A -

A.1. In hun conclusies opgemaakt met toepassing van artikel 72 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, hebben de rechters-verslaggevers verwezen naar het arrest nr. 40/2013 van 21 maart 2013, waarin het Hof heeft geoordeeld dat artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt.

A.2. In haar memorie met verantwoording schaaft C.P. zich achter het advies van de rechters-verslaggevers en is zij van mening dat op de onderhavige prejudiciële vraag hetzelfde antwoord moet worden gegeven als datgene dat in het arrest nr. 40/2013 is vervat. De nv « Axa Bank » heeft geen memorie met verantwoording ingediend.

- B -

B.1.1. Artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 bepaalt :

« De echtgenoot van de gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van zijn echtgenoot, of de voormalige echtgenoot die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld die zijn voormalige echtgenoot tijdens de duur van het huwelijk was aangegaan, wordt ingevolge de verschoonbaarheid van die verplichting bevrijd ».

B.1.2. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van het voormelde artikel 82, tweede lid, geïnterpreteerd in die zin dat het de echtgenoot van een verschoonbaar verklaarde gefailleerde automatisch bevrijdt van de gezamenlijke of hoofdelijke schulden die beiden hebben aangegaan, zelfs wanneer de in het geding zijnde schulden zouden zijn aangegaan ten bate van het eigen vermogen van de eerstgenoemde : de in het geding zijnde bepaling zou aldus een identieke behandeling voorbehouden voor de schuldeisers van de echtgenoot, zonder rekening te houden met het feit of de schuld die het voorwerp is van de gezamenlijke of hoofdelijke verbintenis van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde en diens echtgenoot, is aangegaan ten bate van het eigen vermogen van die laatste.

B.2. Uit het verwijzingsarrest blijkt evenwel dat de verschoonbaar verklaarde gefailleerde en de appellante voor de verwijzende rechter wettelijk samenwonen en dat het krediet dat hun is toegekend in de hoedanigheid van hoofdelijke medekredietnemers bestemd was voor de verbouwing van een onroerend goed waarvan de appellante de enige eigenaar is.

B.3. De in het geding zijnde bepaling maakt deel uit van de faillissementswetgeving die in essentie ertoe strekt een billijk evenwicht tot stand te brengen tussen de belangen van de schuldenaar en de belangen van de schuldeisers.

De verklaring van verschoonbaarheid vormt voor de gefailleerde een gunstmaatregel die hem in staat stelt zijn activiteiten op een aangezuiverde basis te hervatten, en zulks niet alleen in zijn belang maar ook in het belang van zijn schuldeisers of sommigen onder hen die belang erbij kunnen hebben dat hun schuldenaar zijn activiteiten op een dergelijke basis hervat, waarbij het voortzetten van een handels- of industriële activiteit bovendien het algemeen belang kan dienen (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/1, pp. 35 en 36).

De wetgever, die van oordeel is dat « de mogelijkheid tot herstel [...] utopisch [blijft] indien [de gefailleerde] de last van het passief moet blijven dragen », heeft gemeend dat « het [...] immers niet te verantwoorden [is] dat het in gebreke blijven van de schuldenaar als gevolg van omstandigheden waarvan hij het slachtoffer is, hem verhindert andere activiteiten te verrichten » (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/13, p. 50).

Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever « op een evenwichtige wijze rekening [heeft willen] houden met de gecombineerde belangen van de gefailleerde zelf, van de schuldeisers, de werknemers en de economie in zijn geheel » en voor een menselijke regeling heeft willen zorgen die de rechten van alle betrokken partijen in acht neemt (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/13, p. 29).

B.4. Bij zijn arrest nr. 69/2002 van 28 maart 2002 heeft het Hof geoordeeld dat artikel 82 van de faillissementswet, zoals van toepassing vóór het werd vervangen bij artikel 29 van de wet van 4 september 2002 « tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van vennootschappen », niet bestaanbaar was met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het op geen enkele wijze een rechter toestond de echtgenoot van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde van zijn verbintenissen te bevrijden.

B.5.1. Ingevolge dat arrest heeft de wetgever, bij de wet van 4 september 2002, in artikel 82 van de faillissementswet een tweede lid ingevoegd, volgens hetwelk de echtgenoot

van de gefailleerde « die zich persoonlijk aansprakelijk heeft gesteld » voor de schuld van de gefailleerde, ingevolge de verschoonbaarheid wordt bevrijd van die verplichting.

B.5.2. Het Hof heeft geoordeeld dat die bepaling onbestaanbaar was met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie in zoverre de echtgenoot die krachtens een fiscale bepaling is gehouden tot een belastingschuld met de gefailleerde, door de verschoonbaarverklaring niet kon worden bevrijd van de verplichting tot betaling van die schuld (arrest nr. 78/2004 van 12 mei 2004 en arrest nr. 6/2005 van 12 januari 2005). Om hieraan tegemoet te komen bepaalde artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet, zoals vervangen bij artikel 2 van de wet van 2 februari 2005 tot wijziging van artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997, dat de echtgenoot van de gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van deze laatste, ingevolge de verschoonbaarheid wordt bevrijd van die verplichting.

B.5.3. In antwoord op een vraag over de situatie van de wettelijk samenwonende die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van zijn verschoonbaar verklaarde gefailleerde wettelijk samenwonende, heeft het Hof, in zijn arrest nr. 129/2010 van 18 november 2010, geoordeeld dat de wetgever, wanneer hij in de faillissementswet voorziet in een mogelijkheid om de gefailleerde verschoonbaar te verklaren en de gevolgen van de verschoonbaarheid uitbreidt tot de echtgenoot van de gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van de gefailleerde, terwijl die gunstmaatregel niet geldt voor de wettelijk samenwonende die eveneens persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van de gefailleerde, personen die zijn gehouden tot de regeling van dezelfde schulden, verschillend behandelt.

Het Hof oordeelde :

« B.7. [...] »

Immers, in beide situaties hebben de echtgenoot en de wettelijk samenwonende een persoonlijke verplichting aangegaan of zijn ze daartoe gehouden, die evenwel geen betrekking heeft op de betaling van een eigen schuld, maar op de vereffening van een schuld van de gefailleerde hoofdschuldenaar.

Ten aanzien van de echtgenoot die zich persoonlijk heeft verbonden ten gunste van zijn gefailleerde echtgenoot, kunnen de vervolgingen, door de schuldeisers van de gefailleerde, op zijn goederen, wegens de uitbreiding van de gevolgen van de verschoonbaarheid, niet langer

plaatsvinden. De wettelijk samenwonende die zich persoonlijk heeft verbonden ten gunste van zijn gefailleerde samenwonende, geniet daarentegen geenszins de gevolgen van de verschoonbaarheid en blijft ertoe gehouden, op zijn bestaande en toekomstige goederen, een schuld aan te zuiveren waarvoor zijn wettelijk samenwonende niet langer kan worden vervolgd.

Door de regel van de verschoonbaarheid niet uit te breiden tot de wettelijk samenwonenden die zich persoonlijk aansprakelijk hebben gesteld voor de schuld van hun gefailleerde samenwonende, heeft de wetgever een verschil in behandeling ingevoerd dat, ten aanzien van het in B.3 omschreven doel, niet redelijk verantwoord is ».

B.6.1. Ten gevolge van de vaststelling van de lacune door het voormelde arrest nr. 129/2010, genieten de wettelijk samenwonenden die persoonlijk aansprakelijk zijn voor de schuld van hun gefailleerde samenwonende, de regel van de verschoonbaarheid.

B.6.2. Het Hof dient te onderzoeken of de in het geding zijnde bepaling discriminatoire gevolgen heeft ten aanzien van de schuldeisers van de wettelijk samenwonende, die op identieke wijze worden behandeld ongeacht of de wettelijk samenwonende zich borg heeft gesteld voor een persoonlijke schuld van de gefailleerde dan wel, gezamenlijk of hoofdelijk met de gefailleerde, een schuld is aangegaan ten bate van goederen waarvan hij de enige eigenaar is.

Daarbij dient rekening te worden gehouden, enerzijds, met de economische en sociale doelstellingen van de in het geding zijnde maatregel en, anderzijds, met de ter zake geldende beginselen van het burgerlijk vermogensrecht volgens welke « alle overeenkomsten die wettig zijn aangegaan [...] degenen die deze hebben aangegaan, tot wet [strekken] » (artikel 1134, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek) en « ieder die persoonlijk verbonden is, [...] gehouden [is] zijn verbintenissen na te komen, onder verband van al zijn goederen, hetzij roerende, hetzij onroerende, zo tegenwoordige als toekomstige » (artikel 7 van de hypotheekwet van 16 december 1851).

B.7. De uitbreiding van de gevolgen van de verschoonbaarheid tot de wettelijk samenwonende die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van de gefailleerde, is verantwoord door de motieven waarnaar wordt verwezen in de B.5.3 en die relevant blijven wanneer de gezamenlijke schuld van de gefailleerde en de persoon met wie hij wettelijk samenwoont, is aangegaan voor de verbouwing, door de wettelijk samenwonende, van een goed waarvan hij de enige eigenaar is. De wetgever kon overigens redelijkerwijs oordelen dat

de rechter die, om de gefailleerde verschoonbaar te verklaren, alle elementen van diens situatie in aanmerking dient te nemen, rekening houdt met de gezamenlijke of hoofdelijke verbintenis die de gefailleerde is aangegaan om een gezamenlijke of hoofdelijke schuld te waarborgen die is aangegaan om de persoon met wie hij wettelijk samenwoont, in staat te stellen een goed te verbouwen waarvan hij de enige eigenaar is.

B.8. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 82, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 13 juni 2013.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

R. Henneuse